

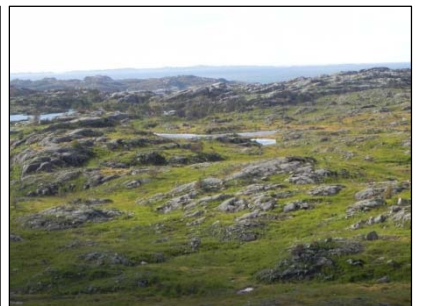

Fylkesmannen i
Hordaland

MVA-rapport 1/2013

Kystlynghei i Austevoll og Sveio

Registreringer i 2012 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei

Miljøvern- og klimaavdelinga
Fylkesmannen i Hordaland

Utgiver: Fylkesmannen i Hordaland, miljøvern- og klimaavdelinga	Rapport nr: MVA-rapport 1/2013
Tittel: Kystlynghei i Austevoll og Sveio. Registreringer i 2012 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei	ISBN: 978-82-8060-088-2
Forfatter: Kristine Ekelund	Dato: 20.12.2012
<p>Sammendrag:</p> <p>Rapporten inneholder supplerende og oppdaterte beskrivelser av seks områder med kystlynghei i kommunene Austevoll og Sveio i Hordaland. I tillegg er tre nye områder registrert og beskrevet. Registreringen er initiert og finansiert av Fylkesmannen i Hordaland, og er en del av arbeidet med å dokumentere biologiske kvaliteter og skjøtselstilstand i kystlynghei.</p> <p>Kystlyngheiene er en menneskeskapt naturtype som er i rask endring fordi de ikke lenger er i bruk som tidligere. Mange er i ferd med å gro igjen, og med dette er en bekymret for at mye av kulturhistorien og artssammensetningen som er typisk for slike områder vil forsvinne. Dette er bakgrunnen for at kystlynghei er fremmet som kandidat som utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven. I forbindelse med dette er det laget et faggrunnlag for kystlynghei, med forslag til nasjonal handlingsplan der en tar sikte på å ta vare på et utvalg lyngheiområder langs hele norskekysten. Fitjarøyane og Lygra med Lurekalven er foreslått som referanseområder i Hordaland, men en ønsker også å stimulere til drift og skjøtsel av lynghei utenfor de fylkesvise referanseområdene.</p> <p>Kystlynghei i Hordaland er tidligere kartlagt både gjennom nasjonale registreringer og gjennom den kommunevise kartleggingen av viktige naturtyper som har pågått siden 1999. Men endringene skjer raskt, og siden sist registrering har gjengroingen fortsatt i områder som har gått ut av bruk, mens andre områder på nytt har kommet i aktiv drift. Denne rapporten er et ledd i arbeidet med å få en mer oppdatert status for kystlyngheiområdene i fylket, med tanke på fremtidig skjøtsel. Det er derfor lagt vekt på områder der en kjenner til at driften er opprettholdt eller har kommet i gang igjen i nyere tid.</p>	
<p>Referanse:</p> <p>Ekelund, K. 2013. Kystlynghei i Austevoll og Sveio. Registreringer i 2012 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei. – Fylkesmannen i Hordaland, miljøvern- og klimaavdelinga, MVA-rapport 1/2012. 29 s.</p>	
<p>Emneord:</p> <p>Biologisk mangfold, kulturlandskap, skjøtsel</p>	
<p style="text-align: center;">Fylkesmannen i Hordaland Miljøvern- og klimaavdelinga Postboks 7310 5020 Bergen</p> <p style="text-align: center;">Tlf: 55 57 20 00</p> <p style="text-align: center;">www.fylkesmannen.no/hordaland www.miljostatus.no/hordaland</p>	

Foto på fremsiden:

Øverst: Blænes, Austevoll. *Nede venstre:* Horgo, Austevoll. *Midten:* Blænes, Austevoll. *Nede høyre:* Ryvardsmarka, Sveio. Alle foto: K. Ekelund.

Innhold

Innhold	3
Innledning.....	5
Metode og verdivurdering	5
Beskrivelse av de enkelte lokalitetene	6
Austevoll, Horgo	6
Austevoll, Selbjørn	8
Austevoll, vestre Stolmen	10
Austevoll, Ystaneset	12
Austevoll, Blænes	14
Sveio, Kleiva-Kvitaberg vest	16
Sveio, Kleiva-Kvitaberg øst	18
Sveio, Ryvardsmarka	20
Sveio, Nesheim vest	22
Oppsummering.....	24
Litteratur og kilder	25
Foto	26

Innledning

Fylkesmannen i Hordaland startet arbeidet med å implementere handlingsplanen for kystlynghei i 2010. Hordaland har mange registrerte områder med kystlyng, men dagens tilstand er dårlig kjent i mange av områdene. Det er behov for å kartlegge tilstanden og kvaliteten til lyngheiene, i tillegg til nåværende og framtidig drift. Det vil gi et bedre grunnlag for å kunne velge ut representative områder i fylket som kan komme med i handlingsplanen. Høsten 2012 ble det gjennomført befaringer i Austevoll og Sveio kommuner for å kartlegge tilstand, drift og framtidige planer for åtte områder med kystlynghei.

Metode og verdivurdering

Registreringen følger DN håndbok 13 (2006, revidert 2007), der lokalitetene, på grunnlag av gitte kriterier, blir verdisatt fra A til C der A er høyeste verdi. Følgende kriterier er benyttet ved verdivurderingen: Hevdstatus, størrelse, grad av tekniske inngrep, lang kontinuitet, forekomst av rødlistearter og trua vegetasjonstyper, sjeldne utforminger, mangfold og artsrikdom, og del av helhetlig kulturlandskap.

Hver lokalitet er merket av på kart og gitt en beskrivelse i tråd med instruks gitt av Direktoratet for naturforvaltning. Kartavgrensningene er gjort med grunnlag i feltarbeidet, men kan være noe justert med grunnlag i ortofoto. Seks av lokalitetene er registrert og lagt inn i Naturbase tidligere. Disse har fått oppdatert beskrivelse og vurdering i forhold til dagens tilstand og driftsforhold. I noen tilfeller er avgrensningen noe endret, og et område er foreslått delt i to separate lokaliteter på grunnlag av ulik hevd og tilstand.

Denne supplerende kartleggingen er gjort spesielt med tanke på hvilken tilstand lyngheiene er i, dvs. status for gjengroing og hevd. I tillegg har det vært viktig å klarlegge nåværende drift og hvilke planer og muligheter grunneiere/dyreeiere har for videre drift framover.

Tilstand (grad av gjengroing eller hevd) er et svært viktig kriterium for verdivurdering av kystlynghei. I følge DN-håndboka skal alle kystlyngheier i god hevd vurderes som svært viktige (A-verdi). Med god hevd menes lynghei som har et ekstensivt helårsbeite, evt. vår, sommer og høst beite, og som svis regelmessig i en 10/15-20 års syklus. Lyngheiene skal ha en mosaikk av røsslyng i forskjellig alder slik at sommerbeite og vinterbeite har en god fordeling. 5-10 % av lyngmarka bør brennes hvert år fordelt på flere mindre felt. Kystlyngheier har tradisjonelt hatt et ekstensivt beite. For stort beitepress vil føre til at grasvekster tar over for røsslyngen, mens et for svakt beitetrykk ikke vil stanse gjengroing med busker og trær. Det er spesielt viktig med høst/vinter og vårbeite. I områder med mye blåtopp, spesielt på sørvest landet, er det nødvendig med vårbeite for å få bukt med dette graset som ellers vil ta over for røsslyngen.

Et område kan få A-verdi selv om området ikke har en «optimal» kvalitet og tilstand på hele arealet i dag, men har potensiale for å få det i løpet av noen flere år med riktig drift. I slike områder er det lagt vekt på det man i dag vet om de lokale grunneiere og dyreeieres framtidige planer. I områder som har delvis fine lyngheier (lite gjengroing), og det er satt i gang drift, men driften ikke er tilstrekkelig, for eksempel for få beitedyr, for lite vår/høst/vinterbeite eller ingen lyngbrenning, vurderes verdien til B. Disse områdene kan ha potensiale for A-verdi dersom driften blir mer tilfredsstillende og grunneier kan vise til konkrete planer om bedret drift.

Driften gir også grunnlag for å dele opp lokaliteter som fra før er registrert i Naturbase. I områder der driftsstatus og framtidige planer er forskjellig innen samme lokalitet, deles område opp med ulike verdivurderinger. Noen områder foreslås også utvidet fordi driften er gjenopptatt på tilgrensende arealer.

Beskrivelse av de enkelte lokalitetene

Austevoll, Horgo

Lokalitetsnr:	BN00019138	Dato:	21.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2c, H3	Andre naturtyper:	Myr 5 %, Naturbeitemark 5 %
Tekniske inngrep:		Hevd:	God
Nåværende bruk:	Beite og brenning	Areal:	1490 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert gjennom førstegangskartleggingen av naturtyper i Austevoll (Håland m.fl. 2003), men ble den gang ikke befart.

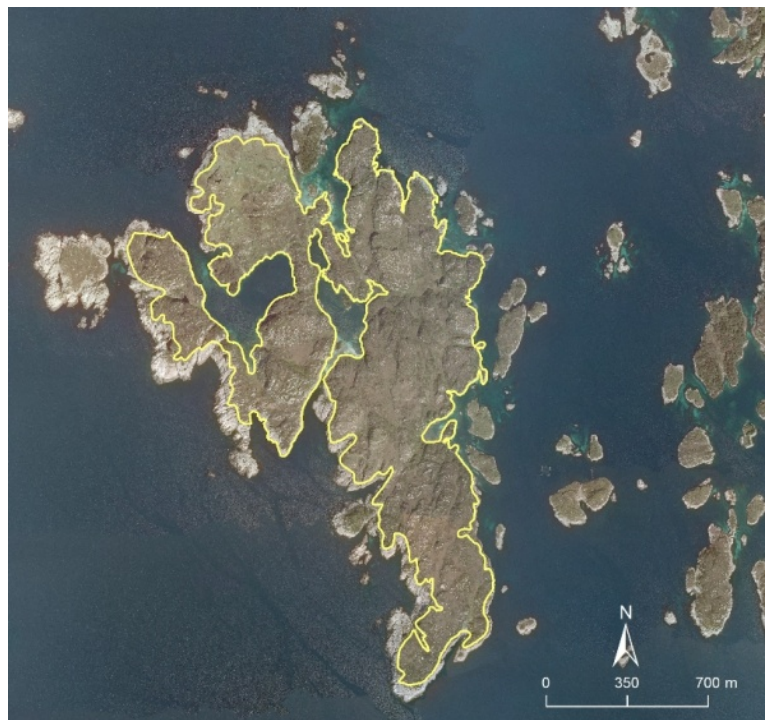
Beliggenhet og naturgrunnlag: Horgo er ei øy som ligger sørvest for Hundvåko, i den nordvestlige delen av Austevoll kommune. Øya er vindutsatt og nokså kupert med om lag 20 % berg i dagen. Berggrunnen består av granitt/monzogranitt (grovkornet, grå, og rød granitt).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Landskapet domineres av kystlynghei med vekslende innslag av myr, mens naturbeitemark utgjør ca. 5 % nord på øya. Langs sjøen i vest er det stedvis et ganske bredt belte med nakne strandberg. Både fuktig og tørr kystlynghei finnes. I gammel gjengroende hei dominerer gammel og grov røsslyng sammen med einer. I nybrent tørrhei i bratte sør- og vestvendte skråninger kommer purpurlyng inn. Purpurlyng finnes stedvis i både tørr og fuktig hei.

Artsmangfold: I nybrent hei finnes bl.a. røsslyng, purpurlyng (NT), tyttebær, blåbær, bjønnekam, blåknapp, heiblåfjær, kystmyrklegg, hårsveve, bråtestarr, geitsvingel, gulaks, hundekvein, kornstarr, krypvier, markfrytle, smyle, og bjørnemoser. I gammel fukthei dominerer røsslyng med innslag av klokkeling, blåtopp, heisiv, bjørnskjegg, rome, pors og torvmoser. Einstape finnes spredt på god jord, men har ikke blitt noe problem der det er brent.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det ligger tre nedlagte småbruk på øya. Siste fraflytting var rundt midten av 1960-tallet. Dagens naturbeitemark som ligger rundt bebyggelsen i nordvest var tidligere innmark (90 daa). Rester av gamle steingjerder finnes enkelte steder. Det har vært kontinuerlig helårsbeite med villsau fram til i dag med noen få års opphold på midten av 1970-tallet. Tidligere var

det også storfebeite. Lyngsviing opphørte trolig på slutten av 1950-tallet. På begynnelsen av 1990-tallet fantes den da største gjenlevende villsaustammen i Norge på Horgo.

I dag er det om lag 100 vinterbeitende villsau på hele øya (ca. 200 før sanking). Det ble tidligere forsøkt med 150 og 120 villsau, men en valgte å gå ned i dyretall inntil lyngbeitene blir bedre. Slaktevektene har gått jevnt oppover de 10 siste åra, fra gjennomsnittlig 9 kg til i dag 11 kg. Målet er en gjennomsnittlig slaktevekt på 12 kg. Det er gode sommerbeiter i naturbeitemarka på nordvestre del av øya som er godt nedbeita.

Lyngsviingen ble tatt opp igjen for 12 år siden (2000). Da var røsslyngen gammel og grov over hele øya, einer begynte å ta over mange steder. Siden den gang er om lag $\frac{3}{4}$ av øya blitt brent år om annet i 4-5 omganger. Nokså store sammenhengende områder har blitt brent av gangen som en restaureringsbrenning. Der det ble brent for 10-12 år siden har man nå brent deler av området på nytt. Den beste tiden å brenne er erfaringsmessig i februar og mars når det er frost og litt vind.

Det er Austevoll villsau SA som eier villsauen på Horgo. 7-8 unge folk har eierandel i selskapet som ble oppretta for 3-4 år siden. Selskapet har avtale med de største grunneierne om leie av beiter. Det er uproblematisk med både brenning og beiting på øya. Selskapet har planer om å fortsette både helårsbeite med villsau og lyngsviing i framtiden. De vil fortsette med en brenneplan og en brennesyklus på ca. 10-15 år i mosaikk i de områdene de har startet opp. I tillegg vil de fortsette å brenne den siste fjerdedelen av øya som er i gjengroing med grov røsslyng og einer.

Vurdering av framtidige planer: Austevoll villsau SA er et velfungerende selskap som har langsiktige planer om å fortsette driften med helårsbeite og lyngsviing på Horgo. Forholdene ligger godt til rette for å få hele øya i god hevd.

Kulturminner: Rester av steingjerder.

Skjøtsel og hensyn: Det har foregått restaureringsbrenning i 10-12 år der tre fjerdedeler nå er svidd i store områder om gangen. Det finnes gode sommer og vinterbeiter. Det mangler en mosaikk av lyng i alle tre viktige faser. Målet for skjøtselen er å svi de restaurerte områdene i mosaikk med 10-15 års sykluser. Beitetrykket er i dag ok, men kan muligens økes når lyngheiene på hele øya får en enda bedre kvalitet.

Verdibegrunnelse: Helårsbeite har lang kontinuitet og restaureringsbrenning er tatt opp de 10 siste årene på det meste av øya. Etter noen flere år med det planlagte driftsopplegget, har hele området potensiale for å komme i god hevd. Hevdet kystlynghei med purpurlyng (NT) er sjeldent og spesielt viktig å ta vare på. På grunnlag av dette vurderes verdien til svært viktig - A.

Austevoll, Selbjørn

Lokalitetsnr:	BN00019143	Dato:	19.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Vann
Tekniske inngrep:	Kraftlinje	Hevd:	Svak
Nåværende bruk:	Helårsbeite, rydding og brenning	Areal:	9974 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere befart ved flere anledninger (Fremstad m.fl. 1991, Håland m.fl. 2003, Larsen_& Gaarder_2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten omfatter størsteparten av den sørvestre delen av øya Selbjørn, sør i Austevoll kommune, og dekker et areal på omlag 10 km². Området er avgrenset av bosetning og planteskog ved Salthella og Steinevik i nord, og Rabbafjellet (158 moh.) og Djupavågsfjellet (125 moh.) i øst. Berggrunnen består i hovedsak av gabbro med innslag av glimmerskifer og fyllitt i nord mot Salthella og Steinevik. Hele området er dominert av et kupert og tungt fremkommelig landskap med steinete koller med kystlynghei, grashei og våtdrag med myr. Drift er i gang eller planlagt på ytterligere ca. 5000 daa øst for den avgrensede lokaliteten. Lokaliteten kan eventuelt utvides senere dersom det viser seg at driften blir tilfredsstillende i dette området med tiden.

Avgrensning av kystlyngheia på Selbjørn. De små polygonene er andre naturtypelokaliteter i kystlyngheia. Grønt polygon er Steinevik naturreservat (typeområde for myr).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Nordvest på Selbjørn er det gammel og grov lynghei, mye fukthei og en del tørrhei i skråningene. Einer er på frammarsj med 20-50 % dekke, i tillegg til noen partier uten einer. Tørr gras-urterik hei med purpurlyng i sørhellinger finnes i et relativt stort område som ble svidd i 2010. Det ligger flere plantefelt med sitkagran rett utenfor området, som ser ut til å spre seg. Det meste av området har ikke store trær. I partier er det omkring 50 % berg i dagen, andre steder 10-20 %.

Artsmangfold: Gammel fukthei med grov røsslyng dominerer i området, med stedvis mye bjønnskjegg, innslag av blåtopp, kystmyrklekk, klokkelyng, blåknapp, purpurlyng, rome, krekling og kornstarr. På de tørre kollene og i skråninger kommer bl.a. tyttebær, tepperot, hundekvein, lusegras og krypvier inn. I den nybrente heia er det fin forynging av lyngen, purpurlyng (NT) tar seg fint opp og urter og gras dominerer. Einstape finnes i områder med god jord, men ser ikke ut til å være noe problem der det har blitt brent i nyere tid.

Bruk, tilstand og påvirkning: Selbjørn grunneierlag med om lag 65 medlemmer har beiterett i hele området. Beiteområdet med kystlynghei strekker seg lenger øst enn det som er avgrenset i Naturbase. Hele området er på ca. 15 000 daa. Det er omkring 20 dyreeiere/grunneiere som er aktive og har først og fremst villsau i utmarka. I dag går omkring 300-400 vinterbeitende villsau på omkring 4000 daa av Selbjørn, fra Stolmen bru og helt bort til Bekkjarvik. Det er gjort en jobb med gjerding langs veien fra Bekkjarvik og vestover, ca. 2-3 km. Gjerdinga har imidlertid stoppa opp, da det mangler folk til å gjøre jobben ferdig helt bort til Stolmen bru (totalt ca. 6 km, ca. 3-4 km gjenstår). Gjerdemateriell er kjøpt inn. Når gjerder er på plass, vil det være grunnlag for å få flere dyr på beite. Flere grunneiere vil da være interesserte i å ha dyra i utmarka.

Det meste av området er ikke svidd på over 60 år. I 2010 ble det brent et område på omkring 500 daa ved Rabbafjellet. Det ble forsøkt å svi lyng i mars 2011 og 2012, men været gjorde at det ikke tok skikkelig fyr. Kan hende det vil være lettere å få til en god lyngbrann i januar/februar slik det fortelles om fra flere andre øyer i Austevoll. Grunneierlaget har planer om å fortsette å svi lyng. Det meste av lyngheiene er treløse uten behov for rydding. Ved plantefeltene vil det bli vanskelig å brenne for nært inntil. Det er ingen planer om å ta ut mer sitkagran i nærmeste framtid. Der sitkagran har spredd seg ut i lyngheia kan det bli aktuelt å rydde en del trær før en eventuelt brenner.

Vurdering av framtidige planer: Det er et etablert og velfungerende grunneierlag som har langsiktige planer om å utvide driften med helårsbeite og lyngsviing på Selbjørn. Forholdene ligger godt til rette for å få store sammenhengende arealer med lynghei i god hevd.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran rett utenfor lokaliteten. Fordel om hugges ut.

Kulturminner: Det er spor etter torvtekt i myrene. Rester etter gamle torvhus og sommerflorer finnes flere steder. Det finnes også spor etter løpestrenger som har frakta torva fra utmarka og ned til gårdene. I et område nordvest på øya er det spor etter uttak av malm. Det fortelles om lyngslåttefelt helt vest på øya ved naturreservatet.

Skjøtsel og hensyn: Restaureringsbrenningen bør fortsette. Mosaikkbrenning må etableres når restaurerte områder er modne for og brennes på nytt. Lyngbrenningen bør avpasses i forhold til det totale dyretallet. Det vil være behov for å rydde områder der sitkagran har spredd seg ut i lyngheia. Det er i dag helårsbeite med villsau, men antall beitedyr bør økes. Gjerder vil gjøre det mulig å øke beitetrykket betraktelig.

Verdibegrunnelse: Den tradisjonelle driften med helårsbeite har vært mer eller mindre kontinuerlig langt tilbake i tid, mens lyngbrenning er i gang fra 2010. Det meste av arealet har gammel og grov lyng og einer som tar over, men i hovedsak lite trær. Verdien B bør justeres til A-verdi, fordi hevden med helårsbeite og lyngbrenningen er tatt opp igjen, og store deler av Selbjørn har potensiale for å komme i god hevd dersom driftsopplegget fortsetter som planlagt. Hevdet kystlynghei med purpurlyng (NT) er særlig viktig.

Austevoll, Vestre Stolmen

Lokalitetsnr: Vestre Stolmen nord: BN00019146 Vestre Stolmen sør: Ny 05	Dato: 19.09. 2012
Hovednaturtype: D07	Utforminger: D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper: H1, H2, H3	Andre naturtyper: Myr, Naturbeitemark
Tekniske inngrep: Plantefelt	Hevd: God i sør, svak i nord
Nåværende bruk: Beite med både villsau og hvit sau, brenning	Areal nord: 1758 daa Areal sør: 1148 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere befart og omtalt av bl.a. Håland m.fl. (2003) og Garder & Melby (2005).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten omfatter den vestlige delen av øya Stolmen, sørvest i Austevoll kommune. I vest grenser lokaliteten mot nakne strandberg, i nord går grensen mot Tverrbergsosen. I øst er grensen mer usikker og omtrentlig, men noen steder ganske skarp mot plantefelt med sitkagran. Berggrunnen i området er dominert av metagabbro og jordsmonnet er relativt tynt. Bart fjell dekker ca. 30 % av området, myr 20-30 %. Området bør deles i to på bakgrunn av hevdstatus og framtidige utsikter for skjøtsel, og den sørlige delen foreslås utvidet noe mot øst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei dominerer og veksler med fuktpartier, myrer, plantefelt og rikere grasmark. Det kupert terrenget gjør at det i stor grad veksler mellom fukthei i de slette partiene og søkkene, mens det er tørre i skråninger og på koller. På den søndre delen er det en fin mosaikk av lyng i ulike alder med en god fordeling mellom pionerfase, byggefase og moden fase. Det er til dels mye purpurlyng i de tørre skråningene, men også i fuktheia. Purpurlyng-utforminger i hevd er sjeldent. I den nordlige delen av området dominerer gammel og grov røsslyng, einer og småtrær er i ferd med å spre seg fra plantefeltene med sitkagran og furu. Det er først og fremst nordover at furu og gran spres, ikke sørover.

Artsmangfold: I nybrent hei finnes bl.a. purpurlyng (NT), tepperot, kystmaure, blåknapp, blåbær, tyttebær, krypvier, kystmyrklegg, bjønnskjegg, geitsvingel og engkvein. Røsslyngen forynges veldig fint og tar seg fort opp etter brann. Enkelte steder beites det såpass godt ned at gras dominerer.

Bruk, tilstand og påvirkning: Beiteområdet med kystlynghei strekker seg noe lenger øst enn det som er avgrensa i Naturbase (ca. 3000 daa totalt). Hele Vestre Stolmen, vest for veien har vært i bruk som helårsbeite for villsau fra 1978. Storfeholdet tok antagelig slutt på 1960-tallet. Det har vært et varierende antall dyr.

Området sør på Vestre Stolmen er i god tilstand og har en fin mosaikk av lyng i alle viktige faser, god nedbeiting. Lyngheiene her har blitt brent jevnlig siden 1985. Lyngen svis i sykluser på ca. 10 år, når røsslyngen er omkring 15-20 cm. I dag beiter en flokk med villsau på hele arealet (ca. 100 vinterbeitende) i tillegg til en flokk på 300 hvit sau som bare går ute i sommerhalvåret. I den nordre delen av Vestre Stolmen er kystlyngheia i gjengroing. Her blir det beita i deler av området, men det er ikke svidd lyng her på mer enn 50 år. Gjengroingen skyter nå fart med einer, furu og sitkagran. Dyreeier som også er grunneier på deler av arealet har leieavtaler med de andre grunneierne om beite. Planen hans er å restaurere hele Ystaneset slik at de kan ha alle villsauene der og bare hvit sau på Vestre Stolmen. Det er behov for både forbedring og forlenging av gjerder langs veien nordover på Vestre Stolmen. Det kan være aktuelt å søke støtte fra SMIL til dette. De har mottatt støtte fra RMP til lyngsviing. Det er ikke sikkert de vil fortsette å restaurere lyngheiene lenger nordover på Vestre Stolmen.

Vurdering av framtidige planer: Omkring 1100 dekar er allerede i god hevd, og dyreeier vil fortsette restaureringen på Ystaneset. Det vil være avhengig av kapasiteten til dyreeier hvor mye de eventuelt har anledning til å restaurere på Vestre Stolmen. Lang og god kontinuitet i driften, videre planer om restaurering på Ystaneset og overkommelige utfordringer knytta til gjerding, lyngbrenning og beite er svært positivt med tanke på og sikre en god langsiktig drift både på Vestre Stolmen og Ystaneset.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran og bergfuru som sprer seg nordover. Fordel om hugges ut.

Kulturminner: Rester av torvhus og sommerflorer i utmarka. Bøgarden står delvis intakt mellom utmark og innmark.

Skjøtsel og hensyn: I den sørlige delen er driften og tilstanden god. I den nordlige delen er det behov for rydding, lyngbrenning og økt beitetrykk. Det mangler gjerder mot nord for å ha kontroll på og eventuelt kunne øke antall beitedyr.

Verdibegrunnelse: Dagens lokalitet bør deles i to på bakgrunn av ulik hevdstatus.

Vestre Stolmen sør (Ny ID): Lyngheia er i god hevd og god tilstand og verdien vurderes til A her. Områder med hevdet purpurlyngheia er spesielt viktig.

Vestre Stolmen nord (beholder gammel ID): I den nordlige delen gror det til og hevden er svak. Den videre driften av området er usikker. Verdien C beholdes her, men hele området har potensiale for A-verdi dersom restaurering fortsetter som i sør.

Austevoll, Ystaneset

Lokalitetsnr:	BN00019112	Dato:	19.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Tekniske inngrep:	Kraftlinje krysser området	Hevd:	Svak - god
Nåværende bruk:	Beite og brenning	Areal:	1159 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere befart og omtalt av bl.a. Håland m.fl. (2003) og Garder & Melby (2005).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Halvøya ligger som en forlengelse av Stolmen mot vest, helt nord på øya. Den er nokså vindutsatt og litt kupert med omkring 10 % berg i dagen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen dekker omlag 90 % på den østre delen og 50-60 % på den ytterste vestre delen. Kystlynghei dominerer, mens myr og naturbeitemark dekker til sammen 10 %. Det veksler mellom tørr og fuktig hei, begge med innslag av purpurlyng. Det finnes nybrent hei helt i vest som ikke ble befart.

Artsmangfold: Gammel og grov røsslyng dominerer, bortsett fra ca. 500 daa helt vest på Ystaneset som ble brent i 2012. Einer finnes spredt, men dominerer ikke. Det finnes en del purpurlyng (NT) i fuktige og tørre partier. Artsfunn: klokkelyng, tyttebær, blåknapp, tepperot, kystmaure, kornstarr, bjønnskjegg, kystmyrklegg og geitsvingel.

Bruk, tilstand og påvirkning: Kystlyngheiene på Ystaneset strekker seg som et nes vestover fra et gammelt steingjerde som skiller utmarka fra bebyggelsen på Møkster. Det er rester av i alle fall 3 uthus/torvhus i utmarka i tillegg til gamle steingjerder ved Rosseidet der det tidligere har vært bosetting. Fra 1985 til 2003 gikk det omkring 120 vinterbeitende villsau på Ystaneset, deretter lå det brakk fram til 2010. Siden 2010 har det gått omkring 100 vinterbeitende utegangersau på hele neset. Tilstand: Området er preget av grov og gammel lyng som ikke er brent på mer enn 40-60 år. Einer finnes spredt, men har ikke tatt over. Lyngsviing ble tatt opp igjen i 2012 som en restaureringsbrenning. Omkring 500 daa lyng ble brent helt vest på Ystaneset og omtrent bort til Rosseidet. Den lokale tradisjonen er å brenne i januar og februar når det er vær til det. Da brenner gammel lyng erfaringsmessig best opp og en kommer utenom hekketiden for sjøfugl. Det er en grunneier (Våge) på Vestre Stolmen som i dag har avtale med grunneierne på Ystaneset (Hevrøy grunneierlag) om leie av beiter. Han har villsau både på Vestre Stolmen og Ystaneset. Han tok opp igjen lyngbrenningen på Vestre Stolmen i 1985 og har i løpet av disse årene fått til en fin mosaikk- struktur i lyngheiene på den sørligste delen av øya. Han ønsker å utvide restaureringen av lyngheiene på Ystaneset slik at beitegrunnlaget blir bedre. Det er uproblematisk med gjerder,

brenning og beiting i området. De har planer om å sette opp en ny løsning for sankegjerdet øst i området ved Møkster.

Vurdering av framtidige planer: Forholdene ligger godt til rette for at man skal få til en lynghei i god hevd på Ystaneset, fordi dyreeier har avtaler om leie av beiter, det er uproblematisk å svi i området og bruker har lang erfaring med skjøtsel av kystlynghei fra Vestre Stolmen.

Fremmede arter: Planta sitkagran og buskfuru rett utenfor lokaliteten som er i ferd med å spre seg. Bør hugges ut.

Kulturminner: Rester av steingjerder og torvhus.

Skjøtsel og hensyn: I dag er det gammel hei og noe nybrent hei. Lyngheiene mangler mosaikk av lyng i alle tre viktige faser. Det er nødvendig at restaureringsbrenningen fortsetter og etter hvert mosaikkbrenning i 10-15 års sykluser. Beitetrykket kan muligens øke når kvaliteten på både sommer- og vinterbeite blir bedre. Det vil være en fordel å hugge ut plantefelt med sitkagran og bergfuru i utkanten av området. Driften bør ses i sammenheng med driften på Vestre Stolmen som i dag drives og skjøttes av samme dyreeier.

Verdibegrunnelse: Verdien bør endres fra B – viktig til A – svært viktig. Hevden med helårsbeite og lyngsviing er tatt opp igjen og hele arealet har derfor potensiale for å få en god tilstand om noen år. Det er et middels stort område med lite tekniske inngrep som fortsatt krever en del restaurering. Hevdet kystlynghei med purpurlyng-utforminger er spesielt viktige.

Austevoll, Blænes

Lokalitetsnr:	BN00019131	Dato:	21.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Tekniske inngrep:	Plantefelt	Hevd:	God - svak
Nåværende bruk:	Helårsbeite, lyngbrenning	Areal:	748 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert gjennom førstegangskartleggingen av naturtyper i Austevoll (Håland m.fl. 2003).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten omfatter det meste av halvøya sør for Blænes, lengst sør på Huftarøy. Den omfatter en småkupert kystlynghei med steinete koller og innslag av grashei og våtdrag med myr. Det er også rester av et nedlagt småbruk i området. Berggrunnen består av metagabbro.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Omkring 90 % av arealet er dekt av vegetasjon. Kystlyngheiene på Blænes er dominert av sammenhengende tørrhei i forskjellig alder. Det meste av arealet er grov, gammel tørr røsslynghei med purpurlyngutforming. Røsslyngen er mange steder grå og i ferd med å degenerere. I områdene i øst gror det til med einer og en del furu. Det finnes fine arealer med ung lyng i byggefasen i sørvest som er brent i 2009 og 2007 og noen mindre områder med nybrent hei fra 2011/12 rundt Ausmundsvågen. Fukthei med innslag av purpurlyng finnes i forskenkninger og lave drag. Det er en relativt stor myr sør på Blænes som strekker seg ca. 600 m i øst-vest retning. Omkring 10 % av området er dekt av myr. Et lite område med naturbeitemark, tidligere innmark, ligger ved parkeringsplassen. I sørøst ligger et plantefelt med sitkagran (ca. 100 x 150 m).

Artsmangfold: I de gamle tørrheiene dominerer røsslyng med innslag av purpurlyng (NT), tyttebær, blåbær, melbær, hundekvein, furumose, krekling, etasjemose, heiflette, smyle, tepperot og en del lav på de tørre knausene. I nybrent hei er det en fin fordeling av urter, gras og lyng, her kommer i tillegg engkvein, kystmaure, bråtestarr, gulaks, kornstarr og bjørnemoser inn. Einstape vokser på god jord i dragene flere steder på Blænes. Det ser imidlertid ikke ut til at den tar seg opp der det har vært brent. Fuktheiene som finnes i slake drag og søkk domineres av røsslyng med en god del klokkeløng, geitsvingel, bjønnskjegg, gulaks og torvmoser.

Bruk, tilstand og påvirkning: De siste 15 årene har det vært drift på Blænes med et varierende antall beitedyr og noe lyngbrenning de siste 5 årene. Før det lå området brakk i flere år.

Tilstand: Gjengroingen har kommet nokså langt i øst (einer, sitkagran, løvtrær og furu), mens driften er god i vest - sørvest. Mangler god fordeling av lyng i alle tre viktige faser.

I dag er det to av grunneierne som har omkring 30 vinterbeitende utegangersau på den sørvestre delen av Blænes. Lyngheiene på det sørvestligste neset har blitt svidd i to omganger (2007 og 2009). I dag er det gode vinterbeiter med tett og fin røsslyng (10-15 cm). På området i nordøst beiter det 12 høylandsfe. De beiter ute hele året og får noe tilleggsfôr fra oktober til mai. To mindre områder ble brent i 2011/12. Mye død einer og røsslyng står igjen, men områdene er viktige sommerbeiter. Tradisjonelt er den beste tiden å brenne i januar-februar i Austevoll. Erfaringsmessig brenner eineren best av i januar.

De to grunneierne som har dyr på beite har planer om å fortsette restaureringen av lyngheiene mot øst med lyngsviing og muligens øke antall beitedyr når kvaliteten på beitene er blitt bedre. De har også planer om og har fått tillatelse til å hogge ut feltet med sitkagran.

Vurdering av framtidig drift: Med bakgrunn i dyreeieres/grunneieres planer og lange erfaringer med god drift av kystlynghei, vurderes mulighetene som gode for at hele arealet på Blænes skal komme i god hevd.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran. Bør hugges ut.

Kulturminner: Rester av gamle steingjerder og torvhus flere steder.

Skjøtsel og hensyn: Nord og øst for Ausmundsvågen er behovet stort for å brenne mer og rydde einer, furu og sitkagran som sprer seg fra plantefeltet. Forholdene ligger godt til rette for at hele området på sikt kan komme i god hevd ved at de to grunneierne fortsetter restaureringen, mosaikkbrenning, hugger ut plantefeltet og muligens øker beitetrykket.

Verdibegrunnelse: Verdien C bør justeres opp til A. Driften med helårsbeite og lyngbrenning er i gang fra 2007 og er planlagt å fortsette på hele arealet. Hele området har potensiale for å komme i god hevd i løpet av noen flere år med det planlagte driftsopplegget. Rydding av plantefelt er også planlagt. Hevdet kystlynghei med purpurlyng (NT) er særlig viktig.

Sveio, Kleiva-Kvitaberg vest

Lokalitetsnr:	Ny 01	Dato:	20.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H3, H2	Andre naturtyper:	Myr 10 %
Tekniske inngrep:	Granplantefelt	Hevd:	God til svak
Nåværende bruk:	Beite, brenning	Areal:	1130 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Området er tidligere beskrevet av Fremstad m.fl. (1991), men foreslås nå delt i to (Kleiva-Kvitaberg vest og Kleiva-Kvitaberg øst) på bakgrunn av ulik hevd. Beskrivelsen er en sammenfatning av feltobservasjoner i 2012 og omtale skrevet av Fremstad m.fl. (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Området ligger øst og nord for Kleiva gård. Det avgrenses mot vest ved innmark og Storavatn, mot sør ved Færåstjørna, mot øst langs dalføret ved Olkonebekken og mot nord ved vei fra Eltravågen til Skiftestad.

Arealet grenser mot gjengroende kystlynghei i øst. Det ligger et plantefelt øst for Færåstjørna. Berggrunnen består av gabbro/metagabbro. Terrenget har flere slake høydedrag med myr og bekker i dalførene. Høyeste punkt er Vardefjell på 80 m.o.h. Minerogene løsmasser finnes i skrånninger og søkk ellers er det organiske løsmasser. Området er middels eksponert og ligger ca. 2,5 km fra sjøen i vest.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen dekker omkring 80 %. Den dominerende vegetasjonstypen i området er fukthei dominert av blåtopp, bjønnskjegg og en god del røsslyng, sammen med klokkelyg. På skrinne koller og skrenter dominerer tørr røsslynghei. Tørr gras-urterik hei finnes i nybrente områder. Purpuryng kan dekke opptil 25 % i tørre sørvende skrånninger. Landskapet veksler med myr.

Artsmangfold: Lyngheiene har et middels stort artsmangfold. I nybrent hei finnes røsslyng, purpuryng, bråtestarr, heiblåfjær, blåknapp, tepperot, kystmyrklegg, fagerperikum, sølvmarikåpe, kornstarr, krypvier, tyttebær, melbær, blåbær, krekling, hundekvein, smyle, einerbjørnemose og heiflette. I fuktig hei kommer rome, bjønnskjegg, bjønnekam, heisiv og torvmoser inn. Gjengroingsarter er blåtopp, einer, furu, gran og bjørk.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lyngheimrådene hører bl.a. til det fraflytta bruket Kleiva. Det har vært lite beite og ingen lyngbrenning i området de siste 50-60 årene. I dag er det Sveio smalesamdrift (2 stk.) som leier lyngbeitene på Kleiva. Beitene er delt med et gjerde i øst-vest retning et stykke nord

for det gamle bruket. Totalt beiter det ca. 150 sau fra april til oktober på sørsiden av gjerdet (norsk hvit sau sammen med spælsau). På nordsiden av gjerdet har grunneier til sammen 60-70 hvit sau og spælsau på beite først og fremst fra høst til vår (går i fjellet sommerstid). Det går også en flokk med utegangersau i dette området. Problemer med manglende gjerde mot øst gjør at det ikke er optimalt beitepress i området (noe svakt). Grunneier har planer om å sette opp et gjerde langs dalføre i sør-nord retning (ca. 1 km). Det er usikkert hva som er planene med lyngheiene lengst i øst mot Krokavarden (ca. 1000 daa).

I 2009/10 gikk en del grunneiere og interesserte dyreeiere sammen og svei av et areal på 500-600 daa i den sørlige delen rundt Kleiva hvor det nå også beites. Røsslyngen forynges bra. Det er god nedbeiting. Blåtopp ser ut til å holdes nede i alle fall der beitetrykket er størst nær gården. Når røsslyngen får tatt seg opp etter noen år, har dyreeierne planer om å sette dyr på vinterbeite sør for gjerdet. Mosaikkbrenning og en god fordeling av lyng i alle viktige faser mangler foreløpig. Gjengroingen er kommet lengst nord i området, spesielt furu og eier i tørre områder og blåtopp-bjønnskjøgg hei i de fuktige områdene. Røsslyngen er gammel og i ferd med å dø og degenerere mange steder.

Vurdering av framtidig drift: Hele arealet har enten svakt eller bra beite, lyngbrenning er startet opp. Dyreeiere/grunneiere har planer om å fortsette driften på de største arealene i vest (ca. 1100 daa). Det er usikkert hvordan driften blir på deler av arealene i øst, området er derfor skilt ut som et eget C-område. Forholdene ligger godt til rette for at lyngheiene som allerede er i drift kan komme i god hevd, siden dyreeierne har planer for mer beite, vinterbeite og mosaikksviing med tiden.

Fremmede arter: Sitkagran rett utenfor lokaliteten. Fordel om hugges ut.

Kulturminner: Gamle steingjerder ved Kleiva gård.

Skjøtsel og hensyn: Det meste av arealet kan enkelt brennes, men en del rydding av trær må til i nordre del. Lyngheiene i sørvest er i nokså god tilstand, de er nysvidde, men mangler røsslynghei i byggefase og moden fase. Utvikling av blåtopphei er et problem i regionene. I nybrente områder på Kleiva forynges røsslyng fint og blåtopp holdes nede når beitetrykket er stort nok. Når de store områdene som er svidd som en restaureringsbrenning igjen er modne for brenning, er det viktig å fortsette sviing i mosaikk.

Verdibegrunnelse: Området er vurdert til svært viktig (A), fordi driften er tatt opp igjen med lyngbrenning og beite, og området har potensiale for å komme i god hevd etter noen flere år med forsvarlig drift. Fine lyngheier etablerer seg i brente områder der beitetrykket er tilstrekkelig. De som driver har konkrete planer om å fortsette driften. Hevdet kystlynghei med purpurlyng (NT) er særlig viktig. I tillegg er området del av et relativt stort kystlyngheiområde, innehar de viktigste vegetasjonstypene for området og representerer middels beskytta lyngheier i Sveio.

Kilder:

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. og Skogen, A. (1991), Nøttveit. Å. (2009)

Sveio, Kleiva-Kvitaberg øst

Lokalitetsnr:	Ny 02	Dato:	20.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H3	Andre naturtyper:	Myr
Tekniske inngrep:	Granplantefelt	Hevd:	Svak - ingen
Nåværende bruk:	Svakt beite	Areal:	988 daa

Innledning: Registreringen i 2012 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Området er tidligere beskrevet av Fremstad m.fl. (1991), men foreslås nå delt i to (Kleiva-Kvitaberg vest og Kleiva-Kvitaberg øst) på bakgrunn av ulik hevd. Beskrivelsen er en sammenfatning av feltobservasjoner i 2012 og omtalen skrevet av Fremstad m.fl. (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Området grenser mot kystlyngheiene rundt Kleiva i vest, langs dalføret ved Olkonebekken. Mot nord og øst avgrenses det langs Holmavatnet og Sandvatnet og i sør mot Åsbuhaugen. Berggrunnen består av gabbro/metagabbro. Terrenget har flere slake høyledrag med myr og bekker i dalførene. Høyeste punkt er 79 m.o.h. Området er middels eksponert.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen dekker omkring 80 %. Den dominerende vegetasjonstypen i området er fukthei dominert av blåtopp, bjønnskjegg og en god del røsslyng, sammen med klokkelying. Tørr røsslynghei finnes mest på skrinne koller og skrenter. Landskapet veksler med myr.

Artsmangfold: Lyngheiene har et middels stort arts mangfold. I fuktig hei er det rome, bjønnskjegg og heisiv som dominerer. Gjengroingsarter er blåtopp, einer, furu, gran og bjørk.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det har vært lite beite og ingen lyngbrenning i området de siste 50-60 årene. Tilstand: Det meste av arealet er i gjengroing med blåtopp-bjønnskjegghei i de største sammenhengende fuktheiene eller einer, furu og løvskog i tørrere parti. Trær og busker kan dekke omkring ¼ av arealet. Einer er tettere og høyere i tørre områder enn i fuktige. Røsslyngen er gammel og i ferd med å dø og degenerere mange steder. I dag er det noe sau som beiter, men det er alt for lite til å hindre gjengroing. Det er usikkert hva som er planene med lyngheiene i området.

Vurdering av framtidig drift: Området er i gjengroing. Dersom det kommer opp konkrete planer om mere beite, rydding og lyngbrenning i området, er det potensiale for å få lyngheier i god hevd slik det

er på Kleiva som grenser mot vest. Det vil være ønskelig å se driften i hele området fra Kleiva, Vardafjell og bort til Holmavatnet i sammenheng.

Fremmede arter: Sitkagran rett utenfor lokaliteten. Fordel om hugges ut.

Skjøtsel og hensyn: Det er behov for rydding av en god del trær før en kan brenne i dette området. Det er viktig å ha på plass et tilstrekkelig antall beitedyr før en kan starte restaurering her.

Verdibegrunnelse: Området er under gjengroing, driftsplaner er usikre og lokaliteten får derfor verdien C – lokalt viktig. Området har potensiale for en A-verdi, dersom en setter i gang et forsvarlig driftsopplegg og over tid får tilbake lyngheier i god hevd. Området er del av et relativt stort kystlyngheiområde, innehar de viktigste vegetasjonstypene for området og representerer middels beskytta lyngheier i Sveio.

Kilder:

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. og Skogen, A. (1991), Nøttveit. Å. (2009)

Sveio, Ryvardsmarka

Lokalitetsnr:	BN00029598	Dato:	20.09. 2012
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Rullesteinsstrand
Tekniske inngrep:	Kraftlinje	Hevd:	Svak - ingen
Nåværende bruk:	Beite, lyngbrenning	Areal:	5164 daa

Innledning: Lokaliteten er tidligere kartlagt gjennom førstegangskartleggingen av naturtyper i Sveio (Moe 2009). Den nordlige delen av området er også tidligere registrert av Fremstad m.fl. (1991). Den 20.09.2012 ble den sørvestlige delen av lokaliteten befart (et område som brant ved et uhell i 2012), i tillegg til lyngheia øst for lokaliteten. Den østlige delen av lyngheia bør inkluderes i lokaliteten fordi driften her er tatt opp igjen. Hele Ryvardsmarka bør ses i sammenheng ved forvaltning av området.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten omfatter et stort område med kystlynghei (vel 5000 daa) nordvest for Ryvarden. Grensene for lokaliteten er ikke skarpe. I vest grenser lokaliteten mot nakne strandberg, i sør delvis mot vegen mot Ryvarden fyr, i nord mot mer gjengrodde arealer og bebyggelse, og i øst og sørøst mot mer gjengrodde arealer. Berggrunnen i området er i all hovedsak harde gneis- og granittbergarter, men helt i nord er det gabbro.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Moe (2009): Terrenget er kupert, med svært lite løsmasser. Ca. halvparten av arealet er vegetasjonsløst, og lengst vest enda mer. Lynghei av fuktig type, dominert av bjønnskjepp og blåtopp, er vanlig i nordskråninger og på flate partier. Røsslyngdominert hei av både fuktig og tørr utforming finnes, men røsslyng dominerer ikke store arealer. Purpurlyng er svært vanlig i sørvendte skråninger, særlig i kontakt med bart fjell. Denne tørre typen dekker ikke store arealer, men er likevel en viktig utforming av lyngheia i området.

Artsmangfold: Der det brant ved et uhell kommer det opp svært mye blåtopp, men også frøplanter av røsslyng, klokkelyng, tepperot, bråtestarr, heiblåfjær, mye kornstarr, melbær, krekling, einer og småbjørk. I fuktigere parti kommer rome, bjønnskjepp og torvmoser inn. I området i øst mot Vandaskog er det svært mye fukthei. Et relativt stort område som nylig er brent har store parti som domineres av blåtopp, bjønnskjepp og rome. Andre observerte arter i øst er purpurlyng, klokkelyng, melbær, kornstarr, heiblåfjær, blåknapp, heisiv, tepperot, blokkebær, tyttebær, krypvier, krekling, tettegras og bråtestarr. Einer finnes i søkk og kløfter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Ryvardsmarka eies i dag av flere private grunneier. Det er et av de største sammenhengende områdene med kystlynghei i kommunen på omkring 5000 daa, ca. 2000 daa ligger utenfor det som er registrert i Naturbase, og tas nå med til et sammenhengende område. Hele området er et viktig friluftsområde i Sveio. Nordsjøløypa, Nordsjøsykkelruta, Gullvegen og Kystlandskapsparken som profilerer området, går fra Ryvarden fyr og opp til Lyngholmen. Det har vært lite og vekslende beite i Ryvardsmarka de seinere årene.

Tilstand: Gjengroende – til svak hevd. I områder som ikke er brent på lang tid kommer einer, vier og enkelte småtrær av furu og bjørk inn. I fukthei dominerer gjengroing med blåtopp, rome og bjønnskjøgg. Beitetrykket er for lavt, og det meste av området blir ikke beitet.

I dag er det en grunneier/dyreeier som har hvit sau på beite i et område fra Vandaskog og nordover. Ca. 100 sau på beite 4 mnd. om høsten og 40-50 på vinterbeite. Det ble brent her i 2011 og 2012 et område på til sammen minst 1000 daa. Lyngen kommer fint opp sammen med mye blåtopp. Dyreeier har planer om å gjerde inne sine beiteområder og fortsette moasikkbrenning når lyngen har tatt seg opp igjen. En annen grunneier har planer om å starte med sauebeite sørover fra Vandaskog. Her er det også svidd lyng. Et ganske stort område i sørvest brant ved et uhell sommeren 2012 (ca. 1000-2000 daa). Dette området beites ikke, og det gror til med svært mye blåtopp.

Det er behov for flere beitedyr for og hindre videre utvikling til blåtopphei. Gjerder må komme på plass før dette kan bli aktuelt. Antagelig er det flere dyreeiere som kan være interesserte i å ha beitedyr i Ryvardsmarka dersom det kommer opp tilstrekkelig med gjerder. Det mangler gjerder i øst der Ryvardsmarka grenser til veien i sør-nord retning, muligens 4-5 km til sammen. Dette er et relativt stort prosjekt som krever en del organisering og finansiering. Det er foreløpig ikke konkrete planer om å fortsette gjerding. Avtaler med grunneiere og dyreeiere er ikke på plass. Kommunen er positiv til å støtte gjerding og økt beite i Ryvardsmarka, men det mangler grunnlag for finansiering. Det har tidligere vært forsøkt å danne grunneierlag i Ryvardsmarka, men det mangler i dag noen som kan drive dette framover.

Vurdering av framtidig drift: Det vil være svært ønskelig å få til et betydelig større beite og en restaurering i Ryvardsmarka, fordi det er det største sammenhengende kystlyngheiområde i Sveio, det er enkelt og uproblematisk å svi og representerer de ytre mest værutsatte/eksponerte lyngheiene i området. Det er et viktig satsingsområde for kommunen som gjerne vil kombinere et aktivt landbruk med å bevare kystlyngheier og beholde et åpent kulturlandskap i et viktig friluftsområde. Kystlandskapsparken har også vist interesse for å få på plass gjerder og mer beitedyr. Det krever imidlertid en del organisering for å få på plass lange stekk med gjerder og gjerde/beiteavtaler med mange grunneiere. Når dette er på plass, vil sannsynligvis flere være interesserte i å ha beitedyr i området. Gode lyngbeiter er mulig å få til med et tilstrekkelig driftsopplegg i Ryvardsmarka.

Skjøtsel og hensyn: Der lyngbrenning er tatt opp igjen ser ut til at relativt store areal er brent av gangen. Mosaikkbrenning vil være viktig når områdene svis på nytt. Det er svært mye blåtopp og rome som dominerer etter brenning. Et høyere beitetrykk vil mest sannsynlig holde blåtoppen i sjakk slik at røsslyngen kan ta seg opp. Lyngheiene på Kleiva, øst for Ryvardsmarka, er et godt eksempel på at et tilstrekkelig beitetrykk holder blåtoppen nede etter lyngsviing. Blåtopp dominerer også i området som brant ved et uhell. Beite, først og fremst om våren, er nødvendig for å unngå utvikling til blåtopphei her.

Verdibegrunnelse: Området beholder verdien B, men har potensiale til å bli et A-område, dersom grunneiere/dyreeiere og forvaltningen får til en organisering av et større og mer helhetlig driftsopplegg. Hevdet kystlynghei med purpurlyng er særlig viktig.

Kilder:

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. og Skogen, A. (1991), Nøttveit. Å. (2009), Moe, B. (2009).

Sveio, Nesheim vest

Lokalitetsnr:	Ny 03	Dato:	20.09. 2012
Hovednaturtype:	D07, D04	Utforminger:	D0701, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Tekniske inngrep:	Plantefelt	Hevd:	Svak
Nåværende bruk:	Beite, rydding	Areal:	112 daa

Innledning: Registreringen ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knytta til Handlingsplan for kystlynghei. Kommunen har trukket området fram som et viktig område for utmarksbeite, bevaring av naturverdiene og et friluftsområde som er ønskelig holdes åpent.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Området ligger helt vest mot sjøen ved Nesheim, nord for Eltravåg. I vest grenser lokaliteten mot nakne strandberg, i øst delvis mot skog. I sørøst går lokaliteten over i en lokalitet med artsrik naturbeitemark

(A-verdi) med flere rødlista arter, men overgangen er diffus. I sør grenser lokaliteten mot et hyttefelt. Området er nokså fragmentert, og i midtre del av lokaliteten er det et plantefelt. Berggrunnen i området består av harde granitter, men skjellsandavsetninger gir stedvis et kalkrikt jordsmonn.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Landskapet veksler mellom fukthei og tørrehei. Det kalkrike jordsmonnet gjør at det finnes rike kanter med bl.a. vill-lin, hjertegras og ljåblom.

Artsmangfold: I den tørre heia dominerer gammel røsslyng, med innslag av tyttebær, krekling, melbær, tepperot, blåknapp, vill-lin og jåblom. I fuktheia dominerer røsslyng med innslag av bl.a. blokkebær, klokkelyng, bjønnskjegg, rome, kornstarr og krypvier.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er lang tid siden det har vært beite og brenning på Nesheim. Gjengroingen har kommet relativt langt med mye einer, furu, sitkagran og løvtrær. Det ligger et plantefelt med sitkagran midt i området som antagelig ikke blir hugget ut i nær framtid. Røsslyngen er grov og gammel.

Det er nylig kommet i stand leieavtale for beite på Nesheim (200 daa). Det er to dyreeiere som leier beiter av grunneier. Gjerder er på plass, støttet med SMIL-midler. Fra høsten 2012 beiter det 58 villsau. De blir flyttet noe rundt på ulike kulturbeiter i tillegg til lyngbeitene. Dyreeiere har behov for flere lyngbeiter i nærliggende områder. Det vil være nødvendig med en god del rydding spesielt i nord og øst, før det kan være aktuelt å brenne. Område er et viktig friluftsområde.

Vurdering av framtidige planer: Lyngheiene på Nesheim har potensiale for å restaureres til god hevd av rikhei. Arealet er imidlertid relativt lite og fragmentert. De er samtidig en viktig buffersone for den verdifulle naturbeitemarka rundt det gamle bruket på Nesheim (A-verdi). En restaurering av

kystlyngheiene vil bidra til å fremme naturverdiene i hele området. Det anbefales å se driften av kystlyngheiene i sammenheng med den verdifulle naturbeitemarka på Nesheim. Deler av den registrerte naturbeitemarka er kystlynghei og bør skjøttes som det. Dyreeiere som drifter området leier hele området og eventuelle skjøtselsavtaler med dem vil også sikre den verdifulle beitemarka.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran. Plantefeltet bør hugges ut, men ingen konkrete planer om det foreløpig.

Kulturminner: Festningsområde fra siste verdenskrig.

Skjøtsel og hensyn: Gjengroingen har kommet relativt langt. Området domineres av røsslyng (ikke blåtopp og bjønnskjegg slik det er flere andre steder i Sveio) og har potensiale til og restaureres tilbake til kystlynghei i god hevd. Det er en artsrik og interessant flora pga. et kalkrikt jordsmonn. Det kreves en del rydding før lyngbrenning kan starte. Lyngheia er en fortsettelse av den verdifulle, artsrike naturbeitemarka på Nesheim (A-verdi). Med tanke på framtidig skjøtsel vil det være naturlig å se området i en helhetlig sammenheng. Det vil være svært positivt for de mange naturverdiene i naturbeitemarka om skjøtselen med beite og lyngbrenning blir tatt opp igjen i de omkringliggende kystlyngheiene. Mange av de sjeldne og sårbare kulturmarksartene som er funnet i naturbeitemarka er også knyttet til kystlynghei og har potensiale for å spre seg dersom lyngbrenning og et ekstensivt beite tas opp igjen.

Verdibegrunnelse: Lokaliteten er en viktig buffersone til naturbeitemarka (mange rødlistearter, A-verdi) som grenser til kystlyngheia. Området er i gjengroing, men har fortsatt et åpent preg med mye gammel røsslyng. Driften med beite og noe rydding er tatt opp igjen. Det er planer om mer rydding og etter hvert lyngsviing. Lokaliteten får verdien C, men har potensiale for å kunne bli et A-område dersom et tilfredsstillende driftsopplegg fortsetter.

Oppsummering

Lokalitet	Verdi	Hevd/tilstand	Status drift	Hvem	Areal (daa)
Horgo	A	God – (svak)	Kontinuerlig beite fram til i dag, tilfredsstillende beitetrykk. Ca. 100 utegangersau i dag. Brent tot. ¾ som restaurering år om annet siden 2000. Har videre brenneplan.	Austevoll villsau leier beiter	1490
Selbjørn	A	God – svak (1/3) Svak – ingen (2/3)	Beite vekslende siden 1950-åra. I dag ca. 400 utegangersau. Lyngbrenning tatt opp i 2010. Har langsiktig plan med brenning, gjerding og økt beite.	Grunneierlag (ca. 20 har dyr)	9974
Vestre Stolmen	A (sør)	God	Beite siden 1978. I dag ca. 100 utegangersau og 300 hvit sau (sommer). Lyngbrenning i 10-12 års sykluser regelmessig siden 1985. Langsiktig plan om videre drift med gjerding, beite og lyngbrenning. Lokaliteten deles i to.	1 dyreeier leier av mange gr.eiere	1148
	C (nord)	Svak			1758
Ystaneset	A	God – svak	Vekslende beite siden 1985. I dag ca. 100 utegangersau. Lyngbrenning tatt opp i 2012. Har videre plan om restaurering med brenning.	1 dyreeier leier av grunneierlag	1159
Blænes	A	God (1/3) Svak – gjengroende (2/3)	Vekslende beite de siste årene. I dag ca. 30 utegangersau og 12 høylandsfe. Lyngbrenning tatt opp i 2007, år om annet. Har videre plan for brenning og hugst av plantefelt.	2 dyreeiere leier av gr.eiere	748
Kleiva-Kvitaberg vest	A	God – svak	Lite beite etter 1950. Beite og lyngbrenning tatt opp i 2009/10. Beite med hvit sau, spælsau og utegangersau, noe varierende vinterbeite. Har planer om langsiktig drift av kystlynghei med mer gjerding, økt beite og lyngsviing.	Sør: 2 dyreeiere leier av gr.eiere Nord: grunneier har dyr	1130
Kleiva-Kvitaberg øst	C	Svak – gjengroende	Lite beite etter 1950. Planer framover er usikre.	?	988
Ryvardsmarka	B	Svak – gjengroende	Mangler beite på alt i Naturbase. Svakt beite i øst (40-50 hvit sau på vinterbeite). Brenning i øst tatt opp i 2011/12. Mangler gjerding (4-5 km) og avtaler med gr.eiere før flere dyr kan slippes på beite. Krever en del organisering og finansiering.	2 dyreeiere eier og leier deler. Mange grunneiere	5164
Nesheim	C	Svak – gjengroende	Helårsbeite med villsau er tatt opp i 2012. Planer om rydding og brenning etter hvert. Er på utkikk etter mere lyngbeiter.	2 dyreeiere leier	112 (200)

Litteratur og kilder

- Direktoratet for naturforvaltning 2006.** Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-2006 (rev. 2007).
- Fremstad, E., Aarrestad, P.A. og Skogen, A. 1991.** Kystlynghei på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA utredning 029.
- Gaarder, G. og Melby, M. W. 2005.** Austevoll vindkraft, Austevoll kommune. Virkninger på biologisk mangfold, friluftsliv og landskap. Miljøfaglig Utredning Rapport 2005:8. 40 s.
- Håland, A., Måren, I. E. og Mjøs, A. T. 2003.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Austevoll kommune, Hordaland 2002. Norsk Natur Informasjon, Bergen. NNI-rapport nr. 100. 52 s.
- Larsen B. H. og Gaarder, G. 2004.** Selbjørn Vindpark Austevoll kommune. Konsekvensutredning Naturmiljø. Miljøfaglig Utredning Rapport 2004-10: 51 s. + vedlegg.
- Lid, J. & Lid, D.T. 2007.** Norsk flora. Oslo, Det norske samlaget.
- Lindgaard, A og Henriksen, S. (red.) 2011.** Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken Trondheim.
- Moe, B. 2009.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Sveio. – Sveio kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 5/2009. 81 s.
- Nøttveit, Å. 2009.** Gjennomgang av kystlynghei i Hordaland. – Oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland v/landbruksavdelinga.

Muntlige kilder:

Grunneiere
Mons Kvamme, Lyngheisenteret
Austevoll kommune v/Lars Erling Horgen
Sveio kommune v/Geir Ragnhildstveit

Foto

Horgo, Austevoll. 1500 daa. 100 uteganger, svidd siden 2000.

Horgo, Austevoll. Svidd 2012

Selbjørn, Austevoll. Ca 10 000 daa. Gjengroing med einer. Det meste uten trær.

Selbjørn, svidd 2010. 400 utegangersau.

Vestre Stolmen, Austevoll. 3000 daa. 1000 daa brent i mosaikk siden 1985. Uteganger + hvit sau.

Vestre Stolmen. Fin mosaikk.

Ystaneset, Austevoll. 1200 daa. Lite trær og einer. Ca. 100 uteganger fra 1980-åra.

Ystaneset. Svidd ca. 500 daa i 2012 helt i vest.

Blænes, Austevoll. Ca. 750 daa. 30 uteganger og 12 høylandsfe. Plantet sitka (plan om å hugge).

Blænes. Svidd 2007 og 2009.

Blænes, svidd 2012.

Blænes. Einstape på god jord.

Ryvardsmarka, Sveio. Totalt ca. 5000 daa. Brant uhell sommer 2012. Blåtopp.

Ryvardsmarka, svidd uhell 2012. Ikke beite. Svært mye blåtopp.

Ryvardsmarka, svakt beite i sør-øst. Svidd.

Ryvardsmarka, svidd i øst nær Vandaskog. Mye rome i gulbrunt.

Ryvardsmarka. Mest fukthei med mye blåtopp, bjønnskjegg og rome. Røsslyng mest i hellinger og skrenter

Ryvardsmarka. Svakt beite.

Kleiva-Kvitaberg øst. Ca. 1000 daa. I gjengroing

Kleiva-Kvitaberg vest. Svidd 2009/10. Svakt beite. God del purpurlyng.

Kleiva-Kvitaberg vest, ca. 1100 daa. Svidd 2010, ca. 600 daa. Fin gjenvekst røsslyng. Beite holder blåtopp, bjønnskjegg nede. Hvit sau og spælsau, ca. 150 + 70 i sommerhalvåret, i tillegg til en flokk utegangersau. Planlegger mer vinterbeie.

Kleiva-Kvitaberg vest. Gror igjen med bjønnskjegg, blåtopp i fukthei, einer i tørrhei.

Nesheim, ca. 110 daa. Gjengroing kommet langt. Plan for rydding/tykning. Plantefelt sitka skal stå.

Nesheim. Hyttfelt i sør. Plan brenne etter rydding. Beite med 58 utegangersau fra 2012.

Fylkesmannen i Hordaland

Besøksadresse:
Kaigaten 9, 5020 Bergen

Postadresse:
Postboks 7310, 5020 Bergen

Telefon: 55 57 20 00

E-post:
fmhopostmottak@fylkesmannen.no

Org.nr: 974760665

ISBN: 978-82-8060-088-2
ISSN: 0804-6387